

Byla C-731/22

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2022 m. lapkričio 25 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesverwaltungsgericht (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. lapkričio 25 d.

Ieškovės:

IJ und PO GesbR

IJ

Atsakovė:

Agrarmarkt Austria (AMA)

Pagrindinės bylos dalykas

Valstybės pagalbos teisė – Žemės ūkio paskirties žemės plotas – Valstybės pagalbos skyrimo sąlygos – Sąvokos „valda“ aiškinimas

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 aiškinimas; SESV 267 straipsnis

Prejudicinis klausimas

Ar Reglamento Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies b ir c punktai, siejami su 33 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinami taip, kad žemės plotas turi būti laikomas ūkininko valdomu ir jo dispozicijoje esančiu žemės plotu, jeigu šis žemės plotas priklauso ūkininkui ir ūkininkas atlieka pirminio žemės dirbimo, auginimo ir nuolatinio pasėlių drėkinimo darbus, tačiau šis žemės plotas, padalytas į skirtingo

dydžio sklypus, už nustatytą mokestį perduodamas įvairiems naudotojams prižiūrėti ir derliui nuimti nuo sezono pradžios balandžio mėn. – gegužės mėn. pradžioje iki sezono pabaigos spalio mėn., o ūkininkas nuimant derlių tiesiogiai nedalyvauja?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės ir panaikinami Tarybos reglamentas (EB) Nr. 637/2008 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009: 4 straipsnis, 32 straipsnis, 33 straipsnis

2014 m. kovo 11 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 639/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės, ir iš dalies keičiamas to reglamento X priedas: 15 straipsnis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Verordnung des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft mit horizontalen Regeln für den Bereich der Gemeinsamen Agrarpolitik (Federalinio žemės ūkio, miškininkystės, aplinkos ir vandentvarkos ministro potvarkis, kuriuo nustatomos horizontaliosios taisyklės bendros žemės ūkio politikos srityje; Horizontalusis BŽŪP potvarkis), *BGBI. II* Nr. 100/2015: 20 ir 23 straipsniai

Sonderrichtlinie des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Regionen und Wasserwirtschaft zur Umsetzung von Projektmaßnahmen im Rahmen des österreichischen Programms für ländliche Entwicklung 2014-2020 (Federalinio žemės ūkio, miškininkystės, regionų ir vandentvarkos ministro specialioji direktyva dėl projektų priemonių įgyvendinimo pagal Austrijos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą): 17 punktas

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Ieškovės, t. y. iki 2020 m. ūkinė bendrija, o nuo 2021 m. – individuali įmonė, 2019–2021 m. pateikė bendrą paraišką (vadinamąją paraišką dėl kelių rūšių paramos), kurioje prašė, kad tam tikras laukas būtų laikomas ariamąja žeme ir už jį būtų suteikta valstybės pagalba.
- 2 Vis dėlto atlikdama vietinį patikrinimą institucija nustatė, kad šis laukas yra „rekreacinės paskirties žemės plotas“, už kurį valstybės pagalba neteikiama. Priėmus šiuo atveju ginčijamus sprendimus dėl pakeitimų, šiam laukui neskirtos

tiesioginės išmokos už 2019–2021 m. paraiškų teikimo metus, o paskelbtos sankcijos ir išieškojimai.

- 3 Bet kuriuo atveju laukas yra ariamoji žemė, kurioje vykdoma tik žemės ūkio veikla (lauko daržovių auginimas). Tai „savaiminio derliaus nuėmimo žemės plotas“, priklausantis ieškovei, kuri dirba žemę, planuoja ir augina pasėlius, kad sezono pradžioje (priklausomai nuo oro sąlygų – balandžio pabaigoje arba gegužės pradžioje) perduotų lauką, padalytą į skirtingo dydžio sklypus, skirtingiems naudotojams.
- 4 Sumokėjęs „sezoninį mokestį“ ir perdavus sklypą prižiūrėti ir derliui nuimti, teisė ir pareiga prižiūrėti sklypą tenka tik naudotojui. Ieškovė pateikia bendram naudojimui tam tikrų daržo įrankių. Naudotojai privalo laikytis ekologinio ūkininkavimo gairių. Pagal naudojimo susitarimą naudotojai „prisiima atsakomybę“ nuo sezono pradžios iki sezono pabaigos (vėliausiai spalio 26 d.). Taip pat reguliariai turi būti naikinamos ir sklype kaip mulčio sluoksnis paliekamos piktžolės. Jei sklypas ilgesnį laiką nenaudojamas, jį turi prižiūrėti ir derlių nuimti kitas naudotojas.
- 5 Pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 33 straipsnio 1 dalį naudotojai turi žemės plotą iki nustatyto termino, Austrijoje tai – birželio 9 d. (Horizontaliojo BŽŪP potvarkio 23 straipsnio 1 dalis).
- 6 Tuo metu, kai žemės plotu naudojasi ieškovės klientai, ieškovė lieka atsakinga už reguliarių viso lauko drėkinimą savo nuožiūra. Be to, ji pasilieka teisę šienauti sklypus, kuriuose gausu piktžolių, ir reikalauti atlyginti patirtas išlaidas, jei naudotojas neatlieka tinkamos priežiūros. Derliaus nuėmimu rūpinasi tik naudotojai, tačiau ieškovė nesuteikia jokios derliaus nuėmimo garantijos „dėl nenumatytų gamtos sąlygų“.
- 7 Pagal šiuo metu galiojančią sutartį su naudotojais naudotojų nenuimtas daržovių derlius perduodamas labdaros organizacijoms. Tai sudaro 200–300 kg daržovių, daugiausia šakniavaisių.
- 8 Ieškovė pati valdo sklypą minėtame lauke ir jame per kelerius metus užaugina daugiau kaip 200 kg daržovių. Šis sklypas yra vidutinio dydžio (4 x 8 m) ir naujiems klientams pateikiamas kaip standartinio sklypo pavyzdys.
- 9 Valda taip pat gavo projektinę paramą šiuo atveju nagrinėjamam laukui, dėl kurio pateiktas prašymas dėl tiesioginių išmokų, pagal Federalinio žemės ūkio, miškininkystės, regionų ir vandentvarkos ministro specialiosios direktyvos dėl projektinių priemonių įgyvendinimo pagal Austrijos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos 17 punktą („Ne žemės ūkio veiklos diversifikacija“). Šios projektinės paramos tikslai – „stiprinti žemės ūkio valdas, gaunant papildomų pajamų iš ne žemės ūkio produktų ir paslaugų pardavimo pagal rinkos reikalavimus“ ir „gauti ne žemės ūkio pajamų, plėtojant ekonominę veiklą kaimo vietovėse, naudojant žemės ūkio gamybos veiksnius“. Konkrečiai lėšos buvo panaudotos smulkiųjų

daržovių auginimo įrangai, skirtai žemės dirbimui ir sėjai, taip pat drėkinimo sistemai.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 10 Ieškovė teigia, kad žemės plotus ji gali naudoti nuo atitinkamų paraiškos pateikimo metų birželio 9 d. (galutinis terminas, nustatytas Austrijoje pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 33 straipsnio 1 dalį). Vienos pasėlių priežiūros priemonės (t. y. piktžolių naikinimo) perdavimas naudotojui *de facto* iš esmės yra rinkodaros priemonė, kurios nesilaikymas gali lemti prastesnę derlių arba prastesnę kokybę. Todėl šiuo atveju tai yra tikimybės pirkimas (vok. *Hoffnungskauf*). Bet kuriuo atveju teisė disponuoti žemės plotais išlieka ūkininkui.
- 11 Lauko daržovių auginimo, vaisių auginimo (pvz., braškių savarankiško skynimo) ir medienos pramonėje tokios sutartys yra įprasta praktika. Šis modelis nuo 1812 m. įtvirtintas *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* (Bendrasis civilinis kodeksas). Pagal suformuotą jurisprudenciją ir naudojimo susitarimą nuosavybės teisė į nuimtą derlių pereina kartu su derliumi, net jei sklypas „atiduodamas“ naudoti iš anksto. Kadangi savarankiško derliaus nuėmimo sklypai yra naujoviška pardavimo koncepcija, pagal kurią vaisiai parduodami tiesiogiai galutiniam pirkėjui, palyginti su vaisių pardavimu tik rinkoje, 2015–2016 m. valda taip pat taip pat pretendavo į AMA diversifikuotos paramos skyrimą. Tuo metu ši koncepcija buvo išnagrinėta ir pripažinta atitinkančia paramos skyrimo reikalavimus, be to, AMA ją patikrino vietoje. Savarankiško derliaus nuėmimo sklypuose šios tradicinės teisinės formos derinamos su ES teisės aktuose numatytu suinteresuotųjų šalių dalyvavimu (žr. Reglamento [ES] Nr. 1305/2013 52 ir paskesnius straipsnius).
- 12 Net ir įprastinės žemdirbystės srityje derliaus nuėmimo darbus dažniausiai atlieka rangovas. Žemės dirbimą, sėklų guoliavietės paruošimą, sėją, du akėjimus, drėkinimą ir mulčiavimą po derliaus nuėmimo atliko ieškovė. Visas sėklas ir daigus taip pat suteikė tik ieškovė. Priešingu atveju vargu ar būtų galima garantuoti ekologinės gamybos statusą patikrinimo atveju. Ieškovė visus metus taikė profesionalų drėkinimą. Nuimamo derliaus pirkėjams perduoti tik tam tikri priežiūros darbai. Teisiškai tai tas pats, kas samdyti paslaugų teikėją.
- 13 Dėl atsakovės argumento, kad tai yra tik rekreacinė veikla (žr. toliau), ieškovė teigia, kad Prancūzijoje yra daugybė permakultūrų pavyzdžių, kai glaudžiai derinant skirtingų veislių daržoves gaunamas didelis derlius, kai kuriais atvejais viršijantis įprastinius daržovių auginimo rezultatus. Todėl nėra taip, kad auginant daržoves rankomis būtinai gaunamas mažesnis derlius nei daržoves auginant dideliu mastu mechaniniu būdu. Prie jos klientų priskiriami ir vaikų darželiai, ir mokyklos, kurie dirbo laukuose ne „laisvalaikiu“. Taip pat sklypai buvo nemokamai išnuomoti keturioms pabėgėlių šeimoms iš Ukrainos; šios šeimos visą dieną galėjo dirbti savo sklype, nes nedirba apmokamo darbo. Daugeliui žmonių

tai yra ne tik prasmingas laisvalaikio praleidimo būdas, bet ir galimybė patiems pasigaminti maisto produktų.

- 14 Taikant šią koncepciją užtikrinama, kad užaugintos ekologiškos daržovės ne patektų į mažmeninę prekybą maisto produktais per tarpininkus, o jas tiesiogiai užsiaugintų klientas. Didesnės pajamos, gaunamos panaikinus tarpininkavimo prekybą ir alternatyvią ūkininkų pirminės produkcijos rinkodarą, užtikrina valdų pajamas ir ekonominę būklę.
- 15 Atsakovė teigia, kad teisė į pagalbą atsiranda, jei atitinkami žemės plotai ūkininkui yra prieinami atitinkamų paraiškų teikimo metų birželio 9 d. (žr. Horizontaliojo BŽŪP potvarkio 23 straipsnio 1 dalį, Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 33 straipsnio 1 dalį). Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, ūkininkas disponuoja žemės plotais, jei įrodytas faktinis šio žemės ploto naudojimas ir pakankamas ūkininko savarankiškumas vykdant žemės ūkio veiklą. Taigi, kad ūkininkas galėtų vykdyti žemės ūkio veiklą atitinkamame žemės plote, jis turi turėti tam tikrą sprendimų priėmimo teisę, susijusią su atitinkamo žemės ploto naudojimu (žr. 2022 m. balandžio 7 d. Sprendimą *Avio Lucos*, C-116/20, EU:C:2022:273, 2010 m. spalio 14 d. Sprendimą *Landkreis Bad Dürkheim*, C-61/09, EU:C:2010:606, ir 2010 m. birželio 24 d. Sprendimą *Pontini ir kt.*, C-375/08, EU:C:2010:365). Vis dėlto birželio 9 d. ieškovė negalėjo naudotis minėtu lauku, nes nuo perdavimo momento buvo palikusi naudotis klientams „savarankiško derliaus nuėmimo sklypus“. Nuo perdavimo dienos ieškovė faktiškai nebesinaudojo lauku, tačiau atitinkamam sklypu naudojosi atitinkamas klientas.
- 16 Ieškovė neturėjo pakankamo savarankiškumo vykdyti žemės ūkio veiklą nuo pat perdavimo dienos, nes nuo tada, kai buvo perimtas savarankiško derliaus nuėmimo sklypas, ir bet kuriuo atveju nuo balandžio pabaigos ir (arba) gegužės pradžios atsakomybė buvo perduota klientui. Klientas sprendžia, ar jis prižiūri sklypą, ar reikia naikinti piktžoles, ar sklypą šienauti, ar užsisakyti „pakaitinį naudotoją“, ar ne. Taigi tik klientas atsako už tai, ar ir kaip jis prižiūri sklypą, ir atitinkamai už tai, ar jis gaus derlių ir kokios kokybės.
- 17 Naudotojai derliaus nuėmimo ir priežiūros darbus atlieka laisvalaikiu, todėl pagal Horizontaliojo BŽŪP potvarkio 20 straipsnio 3 dalį tai yra rekreacinė zona. Jei žemės ūkio produktų gamyba pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) pirmiausia skirta gyventojams aprūpinti žemės ūkio produktais, tai yra laisvalaikio praleidimo veikla – kaip nuosavo sodo pakaitalas, kai žemės ūkio produktai gaminami didesniais ar mažesniais kiekiais vartotojo nuožiūra. Nevykdoma sisteminga gyventojų aprūpinimo produktais gamyba.
- 18 Atsakydama į ieškovės argumentą, kad savarankiško derliaus nuėmimo sklypai teisiškai yra tapatūs paslaugų teikėjo užsakymui, atsakovė teigia, kad ūkininkas moka paslaugų teikėjui už jo paslaugas, taigi tik paveda atlikti darbus ir darbai atliekami jo vardu, jo sąskaita ir jo rizika. Derlių pasilieka ūkininkas. Nagrinėjamo lauko situacija yra atvirkštinė: sklypų naudotojai (klientai) turi mokėti mokesčių,

kad galėtų naudotis šiais sklypais, t. y. juos prižiūrėti, ravėti, nuimti derlių ir t. t. Derlių pasilieka klientai. Vadinas, klientai nedirba ieškovės vardu, jos naudai ir rizika.

- 19 Dėl prieštaravimo, kad naudojimosi perdavimas savarankiško derliaus nuėmimo tikslais yra tradicinė sutarties forma žemės ūkyje, atsakovė nurodo, kad, pavyzdžiui, braškių savarankiško derliaus nuėmimo atveju žemės plotą dirba atitinkamas ūkininkas. Klientams (braškių skynėjams) leidžiama tik skinti braškes – paprastai už mažą kainą. Visgi braškių skynėjai nėra atsakingi už savarankiško derliaus nuėmimo žemės plotus. Braškių lauko ūkininkas sprendžia, kaip tvarkyti derliaus nuėmimo žemės plotus ir kada galima skinti braškes.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 20 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą tikslas – patikslinti sąlygas, kuriomis už ariamąją žemę gali būti skiriama valstybės pagalba.
- 21 Šiuo tikslu sąvoka „valda“ visų pirma aiškinama taip, kaip apibrėžta Reglamente (ES) Nr. 1307/2013. Šiame reglamente „valda“ – visi žemės ūkio veiklai naudojami ir ūkininko valdomi vienetai vienos valstybės narės teritorijoje.
- 22 Todėl, pirma, vienetas turi būti naudojamas „žemės ūkio veiklai“. Tai ypač aktualu, jei vienete auginami žemės ūkio produktai. Šiuo atveju nėra abejonių, kad auginami žemės ūkio produktai (daržovės).
- 23 Antra, vienetas turi būti „valdomas“ ūkininko. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad žemės ūkio veikla atitinkamame žemės plote turi būti vykdoma ūkininko vardu ir jo naudai. Konkrečiu atveju abejotina, ar šis reikalavimas yra įvykdytas.
- 24 Pagal Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 32 straipsnį bet koks valdos žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris daugiausia naudojamas žemės ūkio veiklai, atitinka valstybės pagalbos skyrimo reikalavimus. Taip yra nagrinėjamo lauko, kuris naudojamas kaip ariamoji žemė, o ne, pavyzdžiui, kaip „rekreacinės paskirties žemės plotas“, atveju.
- 25 Vis dėlto abejotina, ar ūkininkas gali naudotis sklypais kiekvienų paraiškų teikimo metų birželio 9 d., kaip reikalaujama Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 33 straipsnyje kartu su Horizontaliojo BŽŪP potvarkio 23 straipsniu.
- 26 Analizuojant jurisprudenciją abejotinais klausimais, pastebima, kad nė vienas iš nagrinėjamų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimų išsamiai neatitinka šio atvejo.
- 27 Teiginys, kad žemės ūkio veikla atitinkamame žemės plote turi būti vykdoma ūkininko vardu ir jo naudai, Sprendime *Landkreis Bad Dürkheim* pirmiausia cituojamas dėl reikalavimo, kad ginčijamuose žemės plotuose tuo pačiu metu

žemės ūkio veiklos nevykdytų tretieji asmenys. Siekiant, kad keli ūkininkai nenurodytų atitinkamos žemės kaip priklausančios jų valdai, šiame sprendime reikėjo pabrėžti, kad šiuo laikotarpiu šie žemės plotai negali būti laikomi priklausančiais kitų ūkininkų valdoms, norint gauti paramą pagal bendrosios išmokos schemą.

- 28 Reikalavimas vykdyti žemės ūkio veiklą savo vardu ir savo sąskaita nėra visiškai įvykdytas šių „savarankiško derliaus nuėmimo žemės plotų“ atveju, nes, nors žemės plotai priklauso ieškovei ir ji juos paruošia ir įdirba, be to, nuolat drėkina, už tai iš naudotojų imamas tik fiksuotas mokestis; tai, ar gaunamas derlius ir kokio dydžio, neturi jokios įtakos ieškovės veiklos rezultatui.
- 29 Svarbesnis yra Sprendimas *Avio Lucos*, kuriame Teisingumo Teismas pripažino, kad tiesiogines išmokas gali gauti asmuo, kuris pats visiškai netvarko atitinkamo žemės ploto, bet neatlygintinai perduoda jį gyvulių augintojams, išipareigodamas netrukdyti ganyti gyvulius ir vykdyti ganyklų priežiūros priemones, pavyzdžiui, šalinti nuodingas piktžoles ir vandens perteklių. Be to, nurodoma, kad į sąvoką „žemės ūkio veikla“ taip pat patenka geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės ganyklų priežiūra.
- 30 Toks požiūris atrodo tinkamas ir šioje byloje, kai ieškovė palaiko ariamosios žemės plotą tinkamos būklės pasėliams auginti, taikydama paruošiamąsias priemones, nuolatinį drėkinimą ir, jei reikia, piktžolių naikinimą, o patys pasėliai taip pat yra auginami jos, nors derliaus ji pati neima. Šiuo atveju ieškovė išlaiko disponavimo teisę ir, atrodo, pakankamą savarankiškumą vykdant žemės ūkio veiklą, nes gali pati pasirinkti rangovus ir daryti įtaką derliaus nuėmimo sėkmei vegetacijos laikotarpiu. O tai, kad ji gauna tik vienkartinę išmoką ir kad ekonominė sėkmė nėra tiesiogiai susijusi su nuimto derliaus kiekiu, atrodo, yra antraeilis dalykas. Juo labiau kad pasirinkta koncepcija siekiama būtent to, kad žemės ūkio produktų gamyba nagrinėjamame žemės plote ieškovei ilginiui taptų ekonomiškai įmanoma ir kad ji apskritai būtų išsaugota.
- 31 Todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, labiau pagrįsta teigti, kad šioje byloje nagrinėjamas laukas yra ieškovės valdose esantis žemės plotas, atitinkantis valstybės pagalbos skyrimo reikalavimus.